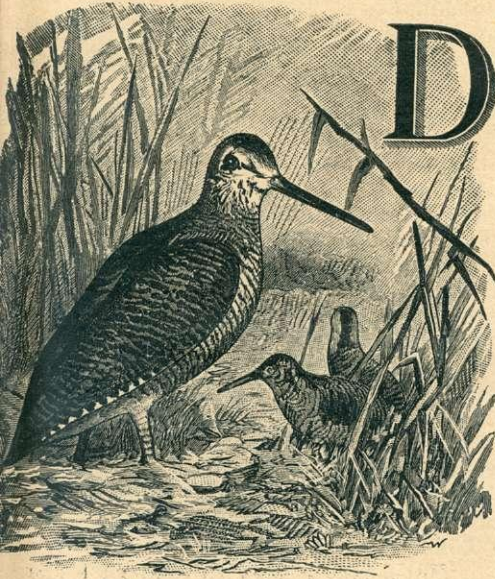

VADÁSZAT.

A szalonkák fészkelése, pusztulása és csalogatósíppal való vadászata.

Irta: Gy. Takách Gyula.

Daczára, hogy nem szezonszerű, sőt letárgyalt dolog is már, de azért meg nem állhatom, hogy pár szóban el ne mondjam én is tapasztalataimat — más homogen aprósággal kapcsolatosan — az erdei-szalonkák fészkeléséről.

Sok évi szorgalmasan gyűjtött tapasztalat nyomán arra a meggyőződésre jutottam, hogy hazánkban, normális tavaszi időjárás mellett — midőn február végén megtörik ereje a télnek s az utolsó hó, nagy piszkos foltokat mutatva

olvadásnak indul s lassan bár, de fokozatosan, visszaesés nélkül enyhül az idő, mind gyakoribb megjelenésével a déli szélnek — a szalonkák fészkelési helyének legdélibb határa összeesik a túlevelű fák déli tenyész-vonalával.

Nem mintha a szalonkának szükséglet volna a fenyő, hanem pusztán azon véletlen s természetes okból, hogy úgy a szalonka, mint a fenyő a magas fekvésnél fogva hűvösebb s csapadékból gazdag helyeket kedveli. Mi volna tehát alkalmasabb néki, mint a fenyvesek nedves, mohás, páfrányos, különféle férgekben gazdag s könnyen kaparható talaja. A jelentéktelenebb tengerszínfeletti magasságban, a lombdőkben talált fészkek nem képeznek bizonyítékot ezen állítás ellen, mert ez egy individuális, a párási ösztön — a rendesnél korábbi — jelentkezésének folyománya. Minden vadnemnél tapasztalható ez a rendellenes jelenség. Egyik egyednél túl korán, a másiknál bámulatos későn lép fel a fajfentartási ösztön, mi a szaporulatra mindenképen káros hatással van, a mennyiben a még, vagy már beálló hidegek elpusztítják, de legalább is elnyomóritják az ivadékokat. Hány példa van rá, hogy a szarvas augusztus elején elkezdte a rigyetést, bógést, — hány ózbak kergeti már júniusban a sutát, — hányszor lehet már decemberben bakzó nyulakat találni s viszont, nem egyszer hallottam s láttam már decemberben, januárban agancsost bógni, tehenet borítani s találtam augusztusban 2—3 napos ózgidát. Azért senkinek sem fog eszébe jutni, hogy a bógés idején január hónapot állapítsa meg, vagy az óz elési idejét augusztusra tegye. Kivétel erősíti a szabályt.

Igy van ez a szalonkánál is. Megindul tavaszi nagy útjára, a Balkánon valami csalfa, tavaszhirdető déli szél felébreszti benne a fajfentartási ösztönt s megpárzik. Persze, hogy azután az ilyen egyed nem éri el a fenyves határát, hanem ott, ahol utóléri őt a tojás, akár a kőrösi homokbuczkák liceumsövénye, vagy valamely más, alföldi füzes legyen is a hely: megkotorja pár száraz levéllel bélelt primitív fészket s megtojik. 1899. év tavaszán márczius 14-én találtam már egy szalonka-fészket, melyen 4 tojást kotlott a tojó. Egy nagy tölgyfa alatt levő rendes leshelyemtől nem volt messzebb 4 lépésnél. az a magányosan álló galagonya-bokor, mely a fészket takarta. Ott ágyúztam naponta a húzó szalonkákra, de az én szelid kotlóm soha sem repült fel a lövésekre s szépen ki is költötte csibéit. Hanem az ilyen ittrekedt hosszúcsórúek, ha felnevelték fiókáikat s azok röpképesek, rendszeren tovább állanak s

elmenekülnek a nyári szárazság, hőség elől társaik után — s valószerűnek tartom, hogy még egyszer költenek is.

A korai fészkelés miatt itt megtelepedett szalonkák fiai május elején teljesen ki vannak fejlődve s alig lehet őket megkülönböztetni a velök röpgyakorlatokat tartó anyától. A Kárpátokban pedig nem egyszer láttam már május végén egy este 6—7 húzó, gyönyörűen kortyogó szalonkát s így nem tartom lehetetlennek, hogy az újonnan tőlünk érkezett s már egyszer költött tojó valamelyik szép vastaghangú szalmaözvegy vagy garszon kakas iránt szerelemre gyúl.

Ha azonban a tél eltart márczius közepéig, vagy pedig a tavasz nem normális s visszaeséseket mutat, mint már 3 év óta s különösen az idén is volt; ha a megindult tavasz s enyhe déli szelek után márczius 2-ik felében megint beáll a tél, hóval borítva a földet s zuzmarával a fát: akkor bizony nem lehet meghúzni a szalonkák fészkelési vonalát, mert azok szét vannak az ország minden részében szóródva s fele sem éri el azt a helyet, ahová igyekezett. Így volt az az idén is. Február végén meleg tavaszi szél söpörte el a még meglevő havat s szépen beköszöntött a tavasz. A rügyek kezdtek dagadni, a réteket ellepte a bibicz, az erdön kuú-kuúzott már az örvösgalamb s itt-ott lehetett már esteli húzáson pár hosszúcsórú is pisszegni hallani.

A Balkánon, Szlavónia mocsaras erdeiben virágjában volt már a húzás s általánosan feltámadt a párási ösztön. Ekkor hirtelen jött egy hózivatar s behegedült a szalonkavonulásnak Szent Dávid. Márczius 23-án még egyszer felütötte a fejét télapó s lett csikorgós hideg, zimankó, hóesés és hófúvás. Szegény szalonkák éhezve, dideregve visszavonultak Dél-Európába s Közép-Európában 2 hétig szünetelt a húzás.

Mi lett ennek a következménye? A hideg múltával ismét útra kelt, de az idő előrehaladottságánál fogva még a déli vidékeken megpárzott szalonkák nem juthattak el a különben is hóval borított havasok fenyveseibe, hanem utólérve a tojástól, megtelepedtek s fészket raktak az ország déli középrészén levő lombdőkben.

Nálunk a pilisi hegységekben — hol rendes körülmények között csak nagy ritkán lehet költő-szalonkára akadni — az idén rengeteg sok fészket s május elején igen sok fiatal szalonkát találtunk. Május hó 5-ikén ózbakra cserkészve, egy reggel 3 fészkekalja teljesen kifejlett, hangosan sígató szalonkát rebentettem fel, melyek mindegyikénél csak egy öreg volt. Juniában már hírmondó sem volt belőlök. Azóta se nappal nem akadtunk egyre is, sem pedig este nem láttunk húzó szalonkát.

Ebből azt kell következtetnem, hogy a száraz, megrepesztett talajban eledelt úgy sem találva, elköltöztek fel, jobb, hűvösebb, nedvesebb vidékekre, mint ahogy a víziszárnyasok tovább állanak nyár derekán, ha kiszárad tanyájok, a hóleből, tavaszi esőből képződött mocsár.

(Vege köv.)

